

Zitierhinweis

Hlaváček, Ivan : recension de : Nikolas Jaspert / Stefan Tebruck (eds.), Die Kreuzzugsbewegung im römisch-deutschen Reich (11.-13. Jahrhundert), Ostfildern : Jan Thorbecke, 2016, dans : Český časopis historický, 2017, 2, p. 593-594, DOI: 10.15463/rec.864841429

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

(Z. Měřinský a J. Žemlička; posléze jmenovaný přichází i se svou statí ve sborníku Přemyslovci).

Z několika dalších zřetelných bohemik jsou tu pečlivě registrovány zejména informace Kosmovy kroniky (III–7, 8) o nástupnictví Bořivojově po Břetislavu II. a o povznesení probošta staroboleslavské kapituly Heřmana na pražského biskupa; ale opět bez české literatury a pak nemnohé zmínky v svědečných řadách císařových listin. Pro studium středoevropských politických a církevních, ale do jisté míry i sociálních poměrů doby tak máme k dispozici již uzavřenou edici základního významu, která ve spojení s vydáním Jindřichova listináře v Monumenta Germaniae Historica je solidním východiskem i pro hlubší studium českých dějin v středoevropském kontextu. Rejstřík ovšem ještě nepřichází; setkáme se s ním až v závěrečném svazku tohoto monumentálního souboru. To má ale svým způsobem také jistou přednost, protože čtenář si musí svazek, chce-li ho smysluplně užít, alespoň prolistovat, což je zcela nepochybně k jeho velkému užitku.

Ivan Hlaváček

Nikolas JASPERT – Stefan TEBRUCK
(edd.)

Die Kreuzzugsbewegung im römisch-deutschen Reich

Ostfildern, Thorbecke Verlag 2016, 375 s.,
ISBN 978-37995-0383-9.

Často se brojí proti sborníkům, zdaleka ne vždy právem. Tento sborník si však v každém případě zaslouží anotaci, která by nemusila být jen nudným výtahem z přečteného. Jde tu sice o zdánlivě nesouvisející statí, které ale přesto spolu výrazně souvisejí

a ukazují na rozličné celoevropské aspekty sledovaného fenoménu. Právě u problematiky křížových výprav, byť v podstatě omezené závěrem vrcholného středověku, lze totiž konstatovat, že jejich důsledky na evropskou společnost byly v nejrůznějších aspektech dalekosáhlé. Samozřejmě se však různě prolínaly s působením poutí nevojenského charakteru, s nimiž byly úzce propojeny. Toho si byli redaktoři svazku (shrnujícího výsledky giessenského sympozia z roku 2012, jehož výstupem je uvedený sborník) dostatečně vědomi. Téma křížových výprav má obrovskou literaturu, proto se editoři pokusili omezit autory v podstatě na sondy pro oblast římské říše na severu od Alp. To se v rámci šestnácti příspěvků pochopitelně nemohlo zdařit. Podařilo se však postihnout řadu regionálních i věcných aspektů této tematiky.

V úvodu editoři zasazují fenomén křížových výprav uvedených staletí do obecných celoevropských poměrů s množstvím odkazů na moderní literaturu. Pokud pak jde o jednotlivé regiony říše a jejich rozdílný podíl na tomto hnutí, jsou v publikaci zastoupeny následujícím způsobem: Křižáci z říšského severozápadu (za nějž je považováno Dolní Porýní) v letech 1096–1230 (Alexander Berger, s. 13–40); křižáci a poutníci do Jeruzaléma ze sasko-durynské oblasti v 12. a 13. století (Stefan Tebruck, s. 41–83); křižácké hnutí na říšském jihozápadě od Frank až do Alsaska v letech 1097–1204 (Alan V. Murray, s. 85–102). Hubert Houben popsal obecně pohyb německých poutníků, křižáků a jmenovitě řádových rytířů v Itálii (s. 103–118). Další příspěvky sledují obrácený trend: Jochen Burgtorf věnoval pozornost nejstarším templářským komendám v říši (s. 119–140), Karl Borchardt hospodářským aktivitám

johanitů tamže (s. 141–154). Marie-Luise Favreau-Lilie vykreslila postavení řádu německých rytířů v říši ve 13. století (s. 155–175), Nikolas Jaspert tematizoval řád Božího hrobu v říši severně od Alp (s. 175–208).

Claudia Zey se zabývala agitací papežských legátů v říši ve prospěch křížáckých tažení ve 12. a počínajícím 13. století (s. 207–233), na což bezprostředně navázal Christoph T. Maier rozbořem různých druhů propagandy křížových výprav ve 13. století (s. 235–248). Závěrečných pět statí se posléze věnuje ohlasu křížáckého fenoménu v oblasti kulturního snažení a propagačního usilování v širokém slova smyslu: Bernd Bastert sledoval tuto literaturu až do 14. století zejména na příkladu druhé knihy Štýrské rýmované kroniky (s. 249–267). Gia Toussaint analyzovala jeruzalémský reliquiář, jenž doputoval až do Clevelandu (s. 269–283), Andrea Worm pak ukázala vizuální reflexe Jeruzaléma v říši zejména v kodikologickém materiálu (s. 285–317 s 19 vyobrazeními). Bianca Kühnel z Hebrejské univerzity v Jeruzalémě sledovala v jediné anglicky prezentované studii monumentální, tj. stavitelskou reflexi Jeruzaléma v říši. V tomto rámci dominuje česká problematika 14. století, zejména Karlštejn a Svatovítská katedrála (s. 319–345 s deseti vyobrazeními), ale přichází i zmínka o Betlémské kapli a dalších pražských svatyních... Tu lze říci pouze tolik, že bohemikální část statí lze považovat za jistou naši populární propagaci v anglofonní oblasti. O české literatuře se toliko praví, že je bohatá a evidována v americké disertaci Davida C. Mengela v roce 2003. Ten o sedm let později nadto napsal patnáctistránkovou stať o Karlu IV. jako autoru „lokální religiozity v Praze“(!). Poslední tečku v knize představuje stať Jürgena

Bärsche o tom, jak se téma Jeruzaléma zrcadlí v (západo)evropské středověké liturgii (s. 347–359).

Další bohemika nejsou příliš četná, leč přece jen: české johanitské komendy přicházejí u Borchardta. U Maiera nalezneme interpretaci listu papeže Inocence IV. dominikánským priorátům ve střední Evropě, v tom jmenovitě i v olomoucké diecézi a v Českém království ohledně podpory agitace na křížové výpravy do Prus. Autor ovšem nezná edici tohoto listu v Českém diplomatáři (CDB IV, č. 25), která ale uvádí, zřejmě správněji, jeho datum jako 20. a nikoli 23. září 1243. Knihu uzavírá rejstřík.

Ivan Hlaváček

Tomáš SOMER

***Venkované, měšťané a nižší šlechtici
na Čáslavsku v době předhusitské.
Vilémovský klášter a jeho regionální
mocenské vazby***

Olomouc, Univerzita Palackého
v Olomouci 2016, 123 s., ISBN
978-80-244-4967-8.

Autor se průběžně pohybuje v prostoru středověké Vysočiny a je již autorem či spoluautorem dvou monografií. Zatímco jeho předchozí pozornost patřila vysoké šlechtě (Smil z Lichtenburka) a klášteru (Vilémov), nyní se rozhodl zmapovat, jak se žilo těm méně privilegovaným, tj. drobným šlechticům, měšťanům a venkovskému obyvatelstvu. Za zkoumaný region – který ovšem blíže nedefinuje – si zvolil Čáslavsko a svůj výzkum navázal i na dějiny vilémovského konventu, neboť si vytkl za cíl analyzovat také klášterní mocenské vazby v oblasti. Úkol, výtčený podtitulem, ovšem autor sleduje jen ve velmi omezené míře.